

ДИНАМІКА ФІТОЦЕНОЗІВ ДЕНДРОПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ: ДОСЛІДЖЕННЯ І НАСЛІДКИ

*Бойко Н. С., кандидат біологічних наук,
Драган Н. В., кандидат біологічних наук,
Дойко Н. М., кандидат біологічних наук,
Оверченко І. Г., провідний інженер,
Пидорич Ю. В., головний інженер*

*Державний дендрологічний парк «Олександрія» НАН України
ninapark@ukr.net*

Значна частина території Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України представлена насадженнями лісового типу, головними з яких є вікова природна діброва площею 40,6 га, яка зберегла значну кількість критеріїв старих природних лісів [1].

Діяльність науковців направлена на дослідження і збереження унікальної природної спадщини дендропарку. Так, з 2008 року проводиться лісопатологічний моніторинг стану вікової діброви, а з 2017 року – моніторинг стану головних паркотвірних видів.

За результатами триразового (раз на 5 років) комплексного обстеження діброви та двократного обстеження недібровних ділянок дендропарку виявлено суттєві зміни структури дібровних і недібровних ділянок, вікової, просторової структури головних паркотвірних видів, формування осередків значного відпаду виду едифікатора і його супутників, поява нових хвороб, спричинених інвазійними організмами, активізація небезпечних місцевих шкідників та поява івазійних шкідників; суттєва трансформація надґрунтового покриву (щільний покрив ергазіофітів), що значно погіршило можливості природного відновлення головних паркотвірних видів.

Зафіксовано, що в фітоценозах дендропарку «Олександрія» відбуваються стрімкі дегресивні зміни, що окреслило нові напрямки наших досліджень, зокрема, динаміки структури і стану фітоценозів. Певні результати отримали після порівняння архівних даних і наших сучасних досліджень, детально можемо проаналізувати зміни, виявлені нами під час детальних обстежень, починаючи з 2008 року.

На сьогодні встановлено сучасний популяційний і фітоценотичний рівні організації рослинних угруповань в екотопах дендропарку «Олександрія». Встановлено фактори, що детермінують рівень біорізноманіття, видової структури і диференціації рослинності в фітоценозах дендропарку; вивчено роль антропогенних факторів в динаміці деревної рослинності; досліджено сукцесійну роль видів - інтродуцентів. Досліджено неоднорідність просторової структури фітоценозів, визначено поліваріантність деградаційних процесів (на основні концептуальних моделей занепаду лісів). З'ясовано основні лісопатологічні чинники, які призводять до масового відпаду головних паркотвірних видів, виникнення і поширення осередків відпаду, динаміку відпаду дерев даних видів. Проведено дослідження природного насінневого відновлення діброви – виду едифікатора і його супутників – у вікнах вивалів («patch, або gap dynamics») та за допомогою мертвої деревини. Виявлені тенденції формування угруповань домінантних видів.

Складено прогноз життєздатності фітоценозів дендропарку «Олександрія», розроблено пропозиції щодо збереження і відновлення критеріїв старих природних лісів в діброві дендропарку. Досліджено фітоценотичну роль основних паркотвірних видів.

Виконані дослідження дозволять нам спрогнозувати перспективи збереження діброви як природного насадження, враховуючи зростаючі загрози кліматичних аномалій та біологічних інвазій, розробити аргументовані програми зі сприяння успішного природного відновленню діброви в одних екотопах та розробці рекомендацій із заміни дубових деревостанів іншими культурами в інших місцезростаннях.

Список використаних джерел

1. Boiko, N., Dragan, N. & Doiko, N. (2023). The oak forest of the Dendropark «Olexandria». Part 1. From indigenous to anthropogenically transformed plantation. *Plant Introduction*, (99-100), 51-61. <https://doi.org/10.46341/pi2023008>.

Міжнародна науково-практична конференція з нагоди 185-річчя ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП України

ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

КИЇВ • 5-6 червня
2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І
САДОВОПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В
УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ»
(5 – 6 червня 2025 року)**

КИЇВ – 2025

Міжнародна науково-практична конференція «ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ».

Рекомендовано до друку науковою радою НДІ лісівництва та декоративного садівництва Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 9 від 19 травня 2025 р.)

Відповідальні за випуск:

директор НДІ лісівництва та декоративного садівництва,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент О.П. Бала

кандидат технічних наук, доцент О.Ю. Горбачова

© Національний університет біоресурсів і природокористування України,
ННІ лісового і садово-паркового господарства,
НДІ лісівництва та декоративного садівництва, 2025